

Er is nog een leven na het curatorschap – interview met Louis Deterink

Mr. Ph.W. Schreurs, datum 10-03-2020

Datum

10-03-2020

Auteur

Mr. Ph.W. Schreurs^[1]

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

JCDI

JCDI:ADS193004:1

Vakgebied(en)

Insolventierecht / Algemeen

Vier jaar geleden legde Louis Deterink de praktijk neer als advocaat en curator. Hoe kijkt hij terug op zijn en ons vak? Nu, met meer distantie dan toen, zijn er voldoende redenen om hem dat te vragen.

DAF-curatoren Louis Deterink en Friso Meeter spreken het personeel toe. (De foto is belangeloos ter beschikking gesteld door de familie van fotograaf Joep Lennarts. Voor meer van zijn werk, zie: Het Pixelparadijs. Joep Lennarts 1958-2011.)

Deterink heeft een serie indrukwekkende faillissementen en surseances op zijn naam staan: van Hofnar in 1991, naar Daf Trucks (1993), Vie d'Or (1995), Fokker Aircraft (1996), Tulip Computers (1997), Verolme (1998), Versatel (2002), UPC (2002), SP Aerospace (2004), LG Philips (2006), Econcern (2009) tot Inno Concepts (2010) en (de eerste stille bewindvoering) Prime Champ (2012). Vandaag de dag zou menig curator blij zijn met slechts één van deze faillissementen. Deterink begrijpt goed dat door het wegvallen van de maak-industrie en de toenemende nadruk op pre-insolventiemaatregelen en work outs van banken dit soort faillissementen veel minder vaak zullen voorkomen. Hij doet die waarneming vanuit "de mooiste tijd van mijn leven, dat heb ik nooit bevroed. Ik was een workaholic, kwam terug van 60 uur per week of zo. Maar er blijkt zowaar een fraai leven na het curatorschap te zijn". Deterink werd kort na zijn defungeren als advocaat en curator aanvang 2016 benoemd als deskundige door de Ondernemingskamer om in de nasleep van de onteigening van SNS te bepalen of er ten tijde van de onteigening nog waarde resteerde voor aandeel- en/of obligatiehouders. Hij geniet zichtbaar van het werk waarvan hij ook het tweede deel inmiddels heeft afgerond. "De minister stelde zich op het standpunt dat SNS begin 2013 failliet zou zijn gegaan en dat er voor hen dan niets geresteerd zou hebben. Drie deskundigen, één van Duff & Phelps, één ex medewerker van NIBC en ikzelf moesten onderzoeken of aandelen en obligaties van SNS in februari 2013 iets waard waren. Het gaat hier om SNS Reaal met een balanstotaal van

zo'n 133 miljard. Na uitvoerig onderzoek kwamen we in ons eerste rapport tot de conclusie dat de (achtergestelde) obligaties van SNS nog een waarde vertegenwoordigden van zo'n 800 mio euro. De Ondernemingskamer kwam² in diezelfde lijn tot de tussenconclusie dat in geval van een verondersteld faillissement van SNS Reaal en SNS Bank de aandelen geen waarde zouden hebben vertegenwoordigd en dat de obligatiehouders na de run-off van tien jaar volledige betaling zouden hebben ontvangen. Die conclusies waren gebaseerd op een hypothetische geconsolideerde afwikkeling van de veronderstelde faillissementen. De Minister stelde dat de waarde in geval van enkelvoudige afwikkeling van die hypothetische faillissementen aanzienlijk lager zou zijn uitgevallen. In opdracht van de Ondernemingskamer hebben we vervolgens een nader onderzoek ingesteld naar de waarde van de (achtergestelde) obligaties in geval van enkelvoudige afwikkeling.³

De veronderstelling dat Deterink een team om zich heen heeft blijkt onjuist. "Het was heel veel werk, zonder ondersteuning, vooral omdat ik me ook heb verdiept in alle Europese regelgeving rondom de reorganisatie van banken, die essentieel was. Daarbij kon ik niet meer leunen op een team kantoorgenoten. De hele waardering was een complexe maar uiterst interessante klus. Maar qua werkstress is het toch wel totaal anders, als je vanuit je eigen studeerkamer thuis in alle rust kunt werken, zonder dat cliënten telkens om aandacht vragen. Zonder de ervaring in grote faillissementen had ik dit niet kunnen doen."

Deterink heeft nog diverse andere functies met een meer toezichthoudend karakter en zijn rol daarin is mede gevormd door zijn ervaringen in faillissementen. Hij is als monitoring trustee in opdracht van de NMa opgetreden. "Als er een fusie is tussen twee bedrijven die alleen maar kan worden goedgekeurd als er een carve-out plaats vindt van een onderdeel, geschiedt dat onder toezicht van een monitoring trustee. Ik heb dat nu een paar keer gedaan. Daar is een hele procedure voor. Je moet zo onafhankelijk mogelijk controleren of de carve-out goed wordt uitgevoerd. En als het niet goed gaat, moet je die verkoop zelf organiseren."

"Ik ben één keer opgestapt, maar dat was meer omdat het morele kompas niet helemaal dezelfde richting op wees."

"Ik heb verder een aantal commissariaten en ben als bestuurslid betrokken bij een drietal beschermingsstichtingen van beursfondsen. Dat is toch werk waar je een beetje grijze haren voor nodig hebt. Bepaalde dingen hoef je niet meer te "bewijzen", heb ik ook in mijn laatste jaren als curator wel gemerkt. Soms moest ik zeer omvangrijke boedelkredieten regelen en dan scheelt het toch dat je in je leven al voor twee miljard aan boedelkrediet hebt gehad en dat met rente tot de laatste cent hebt terugbetaald. Privé en zakelijk moeten niet door elkaar gaan lopen. Ik ben nu achttien jaar (president-)commissaris bij VDL Groep. Ik denk dat ik maar twee keer bij Wim van der Leegte thuis ben geweest. We bewaren afstand op dat punt. Ik heb wel vaak gezien dat wanneer bestuurder en commissaris nauw met elkaar bevriend raken, en de een de ander gaat dekken, je dan moet ingrijpen. Dan ontstaat er een gebrek aan georganiseerde tegenspraak. Als ik gevraagd wordt voor een commissariaat zeg ik altijd: 'Weet je het zeker? Want je krijgt geen commissaris die je naar de mond praat.' En tot nu toe werkt dat. De ondernemer moet tegenspraak dulden en de commissaris moet af en toe de pijngrens opzoeken. Uiteindelijk werkt dat het beste. Ik ben één keer opgestapt, maar dat was meer omdat het morele kompas niet helemaal dezelfde richting op wees als dat van mij. En verder moet je natuurlijk niet al te snel weggaan. Het ontslaat je ook niet van aansprakelijkheid." We betreden een terrein dat in de carrière van Deterink een aantal keer stevig aan de orde is geweest. "Maar ik heb toch niet vaak mensen aansprakelijk gesteld. Eén van de basiskenmerken van een curator hoort te zijn integriteit, het moreel kompas van de curator. Ik vind dat te veel curatoren, jongere wellicht vooral, officier van justitie willen uithangen, aanklager willen zijn. Daarmee bereik je voor de crediteuren vaak niet het beste. Natuurlijk vind ik dat we in het kader van de fraudebestrijding een rol hebben, maar onze primaire taak is toch dat de crediteuren er het maximale uithalen. Alleen bij InnoConcepts (een gefailleerd beursfonds) heb ik al in het aanvangsverslag gezegd dat ik een vermoeden van wanbeleid had, maar daar was ook echt alles mis."

"Misschien moet je weer terug naar het oude middenstandsdiploma."

Er is een ander probleem dan fraude dat naar zijn ervaring vooral leidt tot grote deconfitures. "Die worden meestal niet veroorzaakt door 'externe' omstandigheden, zoals een afkoelende economie of vraaguitval, maar gewoon door matig bestuur. Geen 'onbehoorlijk' bestuur, maar gewoon zwak bestuur. Ik heb wel eens geroepen: 'Misschien moet je weer terug naar het oude middenstandsdiploma'. Vroeger kon je niet zonder als je een zaak wilde starten. Maar nu, soms zie ik startups met directies die je niet te veel vragen over de jaarrekening moet stellen. De interne organisatie, de automatisering en de administratie, daar begrijpen ze soms maar weinig van, dat is het eerste probleem. En die administratieve organisatie is dan soms heel matig, geeft niet op tijd de benodigde informatie, dat is twee. Misschien wordt mijn blik iets vertekend doordat ik natuurlijk alleen bij faillissementen er dieper indook, maar anderzijds... Een groot aantal bedrijven (HCS, Vie d, Or, Ceteco, Landis, Econcern) zijn failliet gegaan door een veel te sterke en te snelle groei, door niet organisch te groeien maar door overnames met in hoofdzaak gefinancierd kapitaal. Dat hoeft op zichzelf nog geen wanbeleid te zijn, maar het grenst wel vaak aan roekeloosheid. *The tone at the top* noem ik het wel eens. Het kan gevaarlijk zijn als de CEO plotseling macho gedrag vertoont, ineens met een jonge blom verschijnt in het Stan Huygens-journaal en met een veel te snelle auto. Dan kan er een vinkje achter de naam, daar moet een Raad van Commissarissen heel gevoelig voor zijn. Mede daarom

moeten er ook echt meer vrouwen in de Raden van Commissarissen, want die zien dat veel sneller.”

“Bij UPC werd ik bewindvoerder en toen kreeg ik een telefoontje van de secretaresse van de CEO, die met me wilde lunchen. Ik zei, prima, zal ik wat broodjes regelen? Nou nee, zei ze, de company jet staat klaar voor u, ik heb een tafel in Londen gereserveerd. Je begrijpt dat ik de lease-overeenkomst van dat vliegtuig meteen heb laten beëindigen en uiteindelijk hebben we wel een goede verstandhouding gekregen. Dat ging anders bij LG Philips Displays, dat was echt het grootste faillissement, 22 fabrieken in 22 landen, 45.000 man. Zonder mede-curator moest ik dat leiden vanuit het hoofdkantoor in Hong Kong. Philips en LG hadden daar een joint venture onder leiding van een Koreaanse zonnekoning. De duurste auto's, en als we ergens gingen eten stond heel het personeel buiten in een rij om diep te buigen. Hij had een belachelijk hoog salaris dat ik met tonnen naar beneden wilde brengen. Ik werd tot in mijn hotel gestalkt door diens medewerkers om me op andere gedachten te brengen. Uiteindelijk heb ik hem toch maar ontslagen.”

“Maar goed, ook in Nederland vindt er wel eens spierballenvertoon plaats. Bij Fokker moest kort na faillissementsdatum de nieuwe Fokker KBX voor de Koningin afgeleverd worden. De Staat had 50 mio vooruitbetaald, maar bij levering wilde ik natuurlijk de hele koopsom ontvangen (inclusief het al betaalde). Dat is hoog opgelopen, tot minister-president Kok aan toe, die vond dat ik dat “politiek” niet kon maken. Het zou leiden tot embarrassment voor de Nederlandse regering. Ik zei: ‘Ja maar ik ben geen politicus en ik heb de wet niet gemaakt. Het is uw stoel of de mijne en ik volg gewoon de regels.’ Uiteindelijk hebben we met behulp en onder garantie van de staat een heel ruim boedelkrediet gekregen op voorwaarde dat het toestel alsnog geleverd zou worden onder aftrek van het betaalde voorschot. De tijdelijke doorstart van Fokker werd daarmee veilig gesteld. Of ik die deal bij Petrus aan de hemelpoort kan verdedigen weet ik niet, maar Petrus heeft wel iets anders aan zijn hoofd...”

“Maar nog even terug, want wat is dan zwak bestuur? Dus te veel overnames in te korte tijd met te veel geleend geld. Maar ook, wat ik altijd noemde, het een-maatje-te-groot-project. Bij DAF werd tegelijkertijd de nieuwe DAF 50, 60, 70, 80 en 90 ontwikkeld, had men in 1987 Leyland overgenomen en ging DAF in 1989 naar de beurs en werden in datzelfde jaar overname gesprekken gevoerd met de Spaanse verlieslijdende concurrent Pegaso. Bij Fokker waren gesprekken over samenwerking met Hunter Douglas en vervolgens met Boeing op niets uitgelopen, waarna gesprekken werden geïnitieerd met DASA, en vooruitlopend daarop toch werden alvast maar én de Fokker 50 én de Fokker 100 tegelijkertijd ontwikkeld, waarvan de kosten met meer dan twee miljard gulden uit de hand liepen. Bij Verolme werden tegelijkertijd twee grote zuigerhoppers ontwikkeld met geweldige kostenoverschrijdingen tot gevolg. Dus te grote, te complexe projecten, dat is drie. En het vierde aspect van zwak management is dan dat er vaak te zwak gereorganiseerd wordt. Dat men daar te lang over doet, niet adequaat, niet doortastend genoeg: zachte heemeesters maken echt stinkende wonden. Dat zijn vier oorzaken van zwak bestuur. Dat hoeft geen wanbeleid te zijn maar wel zwak. En achteraf lijkt dat makkelijk praten, maar de kunst is natuurlijk dat een toezichthouder, een commissaris juist daar een belangrijke rol heeft. Vandaar dat ik het zo belangrijk vind dat je een gezonde afstand houdt als commissaris en erop toeziet dat je steeds optimaal bent geïnformeerd. Bij structuurvennootschappen is dat toch makkelijker dan bij grote familiebedrijven.”

De zorg over te slap ingrijpende bestuurders verplaatst de aandacht in ons gesprek naar (de toenemende trend van) pre-insolventiemaatregelen. Deterink blijkt alle ontwikkelingen nog op de voet te volgen, vanaf zijn (en de) eerste stille bewindvoering, Prime Champ. “Ik was wel redelijk enthousiast over de pre-pack, al zag ik ook wel de principiële bezwaren. Je bent er wel heel erg aangewezen op de integriteit van de stille bewindvoerder. Het is jammer dat het nu allemaal *on hold* is geplaatst. Met het dwangakkoord buiten faillissement lijkt het gelukkig beter te gaan. Dat is een stap in de goede richting, want sterk gebaseerd op Chapter 11, en dat werkt gewoon. Ik heb twee grote surseances gedaan in het begin van deze eeuw: Versatel en UPC. Tegelijkertijd een Chapter 11 in New York en een surseance in Nederland. De werkmaatschappijen van UPC draaiden gewoon door en de holding had in Amerika een deal onderhandeld waar 75% van met name de obligatiehouders mee akkoord was. De surseance in Nederland was in zekere zin nodig om te zorgen dat in Amerika door alle formele hoepels gesprongen kon worden. Mijn belangrijkste vaardigheid voor die grote internationale projecten heb ik toch opgedaan in mijn M&A-praktijk; je geduld bewaren in eindeloze onderhandelingen met Russen, Koreanen, Amerikanen.”

Er staan nog wel een paar punten op zijn verlanglijstje.

“Ik kan volstrekt vrijuit spreken nu. Het toezicht in faillissementen is heel erg afhankelijk van de persoon van de rechter-commissaris. Er zijn heel goeie en minder goeie. Maar wat ik altijd heel slecht heb gevonden was die voortdurende roulatie. Waar wij supergespecialiseerd zijn, komt er dan soms een rechter-commissaris rechtstreeks uit de strafkamer, die dan aan de curator moest vragen: ‘Hoe moet dit of hoe moet dat?’ Er waren heel goeie, maar die zaten dan ook langer. Het lastige blijft natuurlijk de klantrelatie met de rechter-commissaris. Je bent afhankelijk voor je benoemingen. Maar ik denk dat de betere curatoren daar niet ontvankelijk voor zijn, die durven contrair te gaan. Ik heb me regelmatig, meer dan eens, niet naar de onderhandelingstafel laten terug sturen voor een onsje meer. Of als een rechter-commissaris wilde dat ik iemand ging vervolgen en ik zei: ‘Dat is geen toezicht, dat is beheer.’ Maar ik weet niet of iedereen dat lef heeft. Maar goeie rechter-commissarissen willen zelf overigens ook tegenspraak.”

“De legeboedelproblematiek, dat is ook iets dat echt niet kan. Een concurrente crediteur krijgt gemiddeld maar ca. drie % en de fiscus zes of zeven; de banken krijgen doorgaans bijna alles terug. Dat stoort me enorm, want ze hebben ook veel meer controle en regie. Ze zouden de regie aan de curatoren moeten overlaten en minimaal 25% van hun opbrengst moeten afstaan, zodat curatoren niet zo vaak een lege boedel aantreffen. En het andere punt, dat zijn aandeelhoudersleningen. De mensen in de straat begrijpen er niks van, dat er vandaag een faillissement is en de eigenaren een dag later gewoon weer verder gaan. Maar dat kan alleen doordat het geld dat ze er van tevoren instoppen afgezekerd is met verpandingen ten nadele van de gewone schuldeisers. Dat leidt tot een gevoel van roofkapitalisme bij de burger.”

“Let wel, ik ben me wel bewust van de noodzaak voor curatoren om in veel gevallen snel te handelen. Ik weet nog dat bij DAF alle dealers dreigden weg te lopen. En zonder dealers geen kans op doorstart. Op een zaterdag moest ik naar een RvC-vergadering op Schiphol en in Son, waar ik woon, reden we voorbij de DAF-dealer. Die was bezig zijn belettering weg te halen en die van Iveco op te hangen. Ik liet de auto stoppen en sprak de eigenaar aan. Hij zei: ‘Ja, ik moet ook mijn boterham verdienen.’ We hadden 1,3 miljard gulden nodig om DAF draaiende te houden en daarmee uitzicht op een doorstart te behouden. 700 miljoen had ik her en der via o.a. pensioenfondsen en familieholdings geregeld. De minister van Economische Zaken Koos Andriessen zei ‘Nou Deterink, ik ga die 600 miljoen wel regelen, die haal ik bij de banken.’ Hij belde me dezelfde zaterdag: ‘Ik heb het rond maar nog niks zwart op wit.’ Nou, toen zei ik: ‘Ik ga vanavond nog bij de poort van DAF en op tv bekend maken dat DAF gered is. Ik heb geen andere keus.’ En maandags gebeurde waar ik bang voor was. Toen werd ik gebeld door een top-bankier, die zei: ‘We hebben besloten ons terug te trekken uit de automotive.’ ‘Goh’, zei ik, ‘dat zal mijn moeder in Reutum leuk vinden.’ ‘Hoezo, in Reutum?’ ‘Ja, dat is het Twentse dorpje waar ik ooit geboren ben. En zaterdag heeft ze me op tv gezien om te verklaren dat DAF gered is en ze had me al zo lang niet gezien. En nu kan ze me vanavond weer zien, met de mededeling dat DAF toch niet gered is, omdat u zich heeft teruggetrokken.’ Nou toen werd ik wel binnen twee uur teruggebeld dat alles toch in orde was.”

“Tja, dan – als het echt niet anders kan – dan moet je soms dingen doen waarvan ik bestuurders wel eens een verwijt maak: de grote broek aantrekken en power play spelen. Dan moet je niet uitsluitend denken aan aansprakelijkheidsrisico's. Soms moet je in het belang van de boedel gecalculeerde risico's durven te nemen. De deurwaarder was kind aan huis bij huize Deterink. Mijn vrouw was daar aanvankelijk nog wel eens overstuur van. Maar uiteindelijk, de deurwaarder stond nog te wachten en dan zag ze het bedrag: ‘Oh, 150 miljoen, dat valt nog mee deze keer.’ In het begin kun je daar onzeker van worden, maar het gebeurt alleen maar om je onder druk te zetten en dat moet je naast je neerleggen, zolang je er van overtuigd bent dat je juist hebt gehandeld uiteraard. Tot een veroordeling is het natuurlijk nooit gekomen.”

Voetnoten

[1]

Gelieve dit artikel aan te halen als Ph.W. Schreurs, ‘Er is nog een leven na het curatorschap - interview met Louis Deterink’, *Tv/2020/16*. Flip Schreurs is advocaat bij Boels Zanders advocaten en redacteur van *Tvl*.

[2]

In haar beschikking van 16 april 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1296.

[3]

Deskundigen hebben hun nader Deskundigenbericht na dit interview in november 2019 ingediend. De einduitspraak wordt na de uitwisseling van conclusies en de mondelinge behandeling in de tweede helft van 2020 verwacht.